

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 106480

Crèdits: 3

Caràcter: FORMACIÓ OPTATIVA

Matèria: MEDIACIÓ I CONSTRUCCIÓ

Curs: QUART

Semestre: SEGON

Equip docent: BEATRIZ REGUEIRA PONS

Hores de dedicació: 75h

Hores lectives: 36h

Hores autònomes: 39h

CONTINGUTS DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de caràcter optatiu i de metodologia teoricopràctica. L'objectiu general de la matèria és el de dotar de recursos conceptuals, pràctics i metodològics per a l'anàlisi i disseny de pràctiques mediadores i de construcció en els processos de treball de l'alumne / a.

En les quatre assignatures que componen la matèria, s'aborden les tres dimensions que comprenen les pràctiques de mediació que s'activen en un projecte d'arts i disseny. D'una banda, la dimensió analítica orientada a identificar camps de producció i difusió, així com exposar vincles entre el propi treball i casos d'estudi. En segon lloc, la dimensió estratègica, implicada en situar, posicionar, dissenyar i planificar elements de difusió, mediació i distribució. En tercer lloc, s'aborda la dimensió comunicativa, que permet reflexionar sobre els públics i establir paràmetres de diàleg amb agents implicats.

Així mateix, es tracten com a eixos transversals al plantejament de la matèria: la dimensió històric-genealògica de les pràctiques mediadores i pedagògiques de les arts i el disseny; la dimensió narrativa i de processos d'escriptura que afecta tant al treball propi com a l'anàlisi i discussió de projectes aliens; la dimensió crítica i autocrítica sobre el propi treball.

NARRACIÓ I COMUNICACIÓ ESCRITA

ESTRATÈGIES DE DIFUSIÓ

DIRECCIÓ CREATIVA

ESTRATÈGIAS DE MEDIACIÓ: EDUCACIÓ I COMUNICACIÓ

ESTRATÈGIES DE MEDIACIÓ: EDUCACIÓ I COMUNICACIÓ

Amb l'anomenat gir educatiu en el sector artístic i la consolidació institucional de les pràctiques col·laboratives i les pedagogies crítiques, l'ús del terme mediació ha adquirit centralitat pel que fa a la interacció de la producció cultural amb els públics des d'una perspectiva contextualment situada.

L'assignatura proposa una aproximació a la confluència entre la mediació cultural i l'acció educativa, principalment en contextos com l'escola, la institució cultural, la institució sanitària, la comunitat i el territori. Per a això tractarà algunes de les preocupacions però també investigacions, que han donat forma al concepte de mediació en els últims anys, sense perdre de vista les genealogies pedagògiques crítiques que el precedeixen. S'exploraran també diferents estratègies de comunicació educativa des de les relacions entre el llenguatge, el cos i la performativitat, que reconeixen a l'educació com un agent transformador. Aquestes maneres de fer apunten a restituir els valors de la participació democràtica, del sentit comunitari i de la pràctica dialògica.

Els continguts de la matèria s'organitzen, d'una banda, per mitjà de recursos de lectura i audiovisuals i d'una altra per mitjà de l'anàlisi de pràctiques situades, principalment ubicades en el context de Barcelona, de la mà de mediadores, educadores i creadores de disciplines diverses. Així, l'assignatura posa l'accent en l'experimentació pedagògica afavorint cada curs l'experiència directa de l'alumnat amb programes en actiu de mediació educativa externs a l'Escola Massana.

OBJECTIUS

- Oferir una genealogia històrica, política i cultural que reconegui la relació entre l'educació, la mediació i l'emancipació des de l'òptica de les pedagogies crítiques, començant des d'allò local - l'Escola Moderna i les seves llavors -, fins allò global i interseccional - pedagogies decolonials i feministes -.
- Oferir exemples de diverses mediacions educatives i artístiques explicades en tres nivells diferenciats: dintre de l'espai institucional de l'art (mediació d'exposicions), entre institucions, col·lectius o persones de diversos àmbits de sabers (projectes de co-creació) i en la pròpia institució (psicoteràpia institucional).
- Conèixer de manera experiencial projectes de mediació artística i educativa dintre del context Barceloní.
- Crear un projecte de mediació artística i educativa especulatiu per grups, o comissions de treball.

CONTINGUTS

Els continguts es divideixen en tres blocs interconnectats:

Bloc 1: CLUB LECTURA PEDAGOGIES CRÍTiques I LA VEU PRÒPIA

Sessions de co-sosté de l'espai educatiu de manera comunal, creant l'espai del Club de Lectura de les pedagogies crítiques: disposar l'espai en rotllana, portar i fer les infusions.

Les lectures comencen per la “Pedagogia del Oprimido” de Paulo Freire, continua amb pràctiques de feminismes negres dintre de l’acadèmia de la bell hooks, i continua amb l’experiència d’escola autogestionada Eliseo Reclús, del Fèlix Carrasquer, fill de l’Escola Moderna del Ferrer i Guàrdia.

Pràctica de “la veu pròpia” amb activacions o dinàmiques de l’alumnat a partir dels sabers adquirits.

Bloc 2: PROJECTES DE MEDIACIÓ

Mediacions educatives i artístiques, explicació de les tipologies de les pràctiques de mediació a partir de l’estudi de projectes propis i aliens.

- 1) propostes dintre de l’espai institucional de l’art (activacions en exposicions).
- 2) propostes entre institucions, col·lectius o persones que pertanyen a diversos camps de sabers (projectes de co-creació)
- 3) propostes de psicoteràpia institucional (projectes de millora de la pròpia institució artística, educativa o sanitària).
- 4) Conèixer un projecte de mediació del context barceloní a partir del convit a artistes educadores/mediadores.

Bloc 3: CREACIÓ DE MEDIACIÓ COL·LECTIVA

Procés de recerca de l’arxiu de mediació i elaboració d’una proposta de mediació artística i educativa a partir de la “Guia de creació d’una mediació”, a partir d’uns dels models donats a classe.

METODOLOGIA

La metodologia de l’assignatura combina 6 modalitats que faciliten la generació de coneixement crític:

1. Exposició de marcs teòrics o càpsules temàtiques mitjançant la lectura compartida de textos, anàlisi de casos pràctics, visionat i discussió de documents audiovisuals, elaboració de mapes, producció audiovisual i altres formats de caràcter performatiu.
2. Dinàmiques de grup activades pel propi alumnat al llarg de l’assignatura.
3. Anàlisi d’un estudi de cas a partir de processos d’investigació i treball en grup.
4. Trobades i col·laboracions amb una diversitat d’agents que permetin a l’alumnat adquirir una formació pràctica.
5. Tutorització dels treballs d’investigació i seguiment sobre els casos d’estudi.
6. Elaboració en grups d’una mediació educativa i artística com a conseqüència dels aprenentatges adquirits.

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desenvolupa durant una sessió setmanal de dues hores. Es combinen càpsules teòriques amb dinàmiques pràctiques a l'aula i trobades amb mediadores fora o dintre de l'escola a partir dels següents continguts:

- . Genealogies i principals línies de renovació pedagògica, segles XX-XXI. Una aproximació transhistòrica, crítica, decolonial i feminista.
- . Consideracions a l'anomenat "gir educatiu" en les institucions culturals a través dels programes de mediació educativa i artística.
- . Experiències de mediació artística en el marc de l'educació formal i no formal.
- . Pedagogies col·lectives i pràctiques comunitàries.
- . Treball de camp, resultats elaborats en grup i avaluació conjunta de les mediacions realitzades per l'alumnat.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 75h

Hores activitats dirigides: 18h (24%)

Hores activitats supervisades: 18h (24%)

Hores aprenentatge autònom: 35h (46,6%)

Hores activitats d'avaluació: 4h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi, visites i / o presentacions de persones expertes en la matèria.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i / o exposició de continguts pràctics i debat.

Activitat supervisada:

Realització d'exercicis a l'aula o taller. Realització i presentació d'elements de comunicació del procés de treball. Discussió i posada en comú continguts.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització de la feina pròpia de l'alumne.

Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents.
Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i / o lectura comprensiva de textos, i / o lectura comprensiva d'elements formals i matèrics. Treball pràctic autònom amb diferents agents educatius de Barcelona.

Activitat d'avaluació:

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i / o finals.
Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis i resultats parcials o finals.

SISTEMA D'AVALUACIÓ

El sistema d'avaluació es realitza a través del seguiment del procés de treball portat a terme a l'aula i de l'activitat autònoma. L'avaluació final del procés d'aprenentatge es realitza al final del procés a partir dels treballs relacionats i de l'exposició oral i documental de l'argumentació del treball realitzat; així mateix la valoració del procés es realitza mitjançant el seguiment continu a l'aula tenint en compte que són treballs relacionats i requereixen tenir continuïtat.

La participació activa a l'aula en el desenvolupament del treball també serà un element que determinarà la puntuació final. La nota final no és aritmètica en relació als treballs presentats, sinó que també depèn del seguiment del procés de treball portat a terme a l'aula.

L'avaluació contarà amb una proposta de coavaluació amb l'alumnat tenint en compte els criteris esmenats i els següents percentatges:

SISTEMA D'AVALUACIÓ DE L'ASSIGNATURA

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (35%)
Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (35%)
Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (30%)

RECUPERACIÓ

1. La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.
2. L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.

3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 85% de les hores lectives presencials.

RESULTATS D'APRENTATGE

RRAA de la titulació:

KT01. Identificar els continguts, llenguatges i perspectives fonamentals per a l'anàlisi de la pràctica cultural contemporània en les seves diverses manifestacions.

KT06. Relacionar l'experiència singular de l'estudiant amb la realitat global contemporània en la presa de posició respecte al projecte propi.

ST03. Analitzar la relació entre els processos creatius en art i disseny i els processos de transformació social en entorns nous i contextos canviants i multidisciplinaris.

ST06. Comunicar de manera oral, visual i escrita els resultats d'un projecte propi, les seves conclusions i els coneixements i raons últimes que els sustenten d'un mode clar i concís a públics especialitzats o no.

CT03. Aplicar, en els projectes creatius conceptes de sostenibilitat, d'equitat de gènere, d'inclusió i de cerca del bé comú d'acord amb la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS).

CT05. Actuar de manera ètica i responsable en el procés de producció artística, considerant l'impacte ambiental, social, polític i econòmic del treball propi.

RRAA de la matèria:

KM49 Identificar els camps de producció i difusió de les arts i el disseny tant des d'una perspectiva històrica i genealògica com a contextual i geogràfica.

KM50 Distingir els problemes i necessitats del context en el qual intervé l'estudiant en el desenvolupament de propostes en l'àmbit de les arts i els dissenys.

RA4 (E04.34). Articular adequadament diferents recursos de documentació i explicitar els seus vincles amb el treball propi en el camp de les arts i el disseny.

RA5 (E06.23). Saber comunicar i descriure el propi procés en el camp de les arts i el disseny, des de la proposta d'hipòtesis fins a la seva realització.

RRAA de l'assignatura:

RA 1. Reconèixer els eixos històrics i genealògics de les pedagogies dels segles XX-XXI, així com la seva articulació amb les arts i els dissenys.

RA 2. Elaborar una reflexió crítica a partir dels recursos docents proporcionats que combina amb la investigació personal sobre pràctiques de mediació i educació en context.

RA 3. Saber exposar els vincles entre el propi treball de recerca de referents i casos d'estudi propis de les arts i el disseny.

BIBLIOGRAFIA

- AMECUM. *Rehacer y expandir la mediación cultural. Nuevas prácticas para un nuevo marco cultural*. Madrid: 2021
https://culturacomunitaria.es/wiki/Rehacer_y_Expandir_la_Mediación_Cultural_-_AMECUM
- CARBONELL, J. *Pedagogías del siglo XXI. Alternativas para la innovación educativa*. Barcelona: Octaedro, 2015
- CARRASQUER, F. *Una experiencia de educación autogestionada c/Vallespir 184, Barcelona*. Barcelona: Deskontrol, 2015.
- FLORES, V. *ensayos de poética activista. escritura, política, pedagogía*. Neuquén, Argentina: La mondongadark, 2013.
- FONTDEVILA, O. *El arte de la mediación*. Bilbao: consonni, 2018.
- FREIRE, P. *Pedagogía del Oprimido*. Madrid: Siglo XXI, 2007.
- GARCÉS, M. *Escola d'aprenents*. Barcelona. Galaxia Gutenberg, 2020.
- GUATTARI, F. *De Leros a La Borde. Prácticas analíticas y prácticas sociales*. Madrid: Ediciones Casus Belli, 2012.
- hooks, bell. *Enseñar a transgredir. La educación como práctica de la libertad*. Madrid: Capitán Swing, 2021.
- hooks, bell. *Enseñar pensamiento crítico*. Barcelona: Rayo Verde Editorial, 2021.
- MARTÍNEZ, P. (Ed.). *Pedagogías i emancipació*. Barcelona: Arcadia, MACBA, 2020.
- MASÓ, J. *Tosquelles. Curar les institucions*. Barcelona: Arcàdia, 2021.
- SÁNCHEZ DE SERDIO, A. *Una educación imperfecta. Apuntes críticos sobre pedagogías del arte*. Madrid: Exit Publicaciones, 2021.
- SÁNCHEZ DE SERDIO, A. *Prácticas artísticas colaborativas: comprender, negociar, reconocer, retornar*. En: A. Collados y J. Rodrigo (eds.) *Transductores 3. Prácticas artísticas en contexto*. Granada: Centro José Guerrero. Diputación de Granada. (39-44) , 2015. <https://aidasanchezdeserdio.wordpress.com/textos-texts/>
- PEDAGOGÍAS INVISIBLES. *Foto-fija. Sobre la situación de la mediación cultural en el Estado español 2018-2019*. Valencia: Fundación Daniel y Nina Carasso, 2019.
- PELTA, R. *El diseño colaborativo en los orígenes del co-diseño*. Arxiu 1. València. Univesitat de València. Consultado en:
<https://turia.uv.es//index.php/arxiu/article/view/25333>
- PORRES, A. *Relaciones pedagógicas en torno a la cultura visual de los jóvenes*. Barcelona: Octaedro, 2012.
- ROLNIK, S. *¿El arte cura?* Barcelona: Quaderns portàtils, MACBA.
- ROLNIK, S. *Esferas de la insurrección. Apuntes para descolonizar el inconsciente*. Buenos Aires: Edición Tinta de limón. Colección nociones comunes.
- VVAA. *Pedagogías decoloniales. Prácticas insurgentes de resistir, (re)existir y (re)vivir*. Quito-Ecuador: Ediciones Abya-Yala, 2013.
- STERNFELD, N. *Aprender desaprender*. Errata, Revista de artes visuales, nº 16, 2016.
- VV.AA. *Desacuerdos 6. Educación*. Editores: Arteleku, Centro de Arte José Guerrero, MACBA, Museo Reina Sofía, unia arte y pensamiento. 2011
- VV.AA. *Aproximació a l'ecosistema dels ensenyaments artístics de caràcter professional a Catalunya*. Barcelona: Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA). 2016

- VV.AA. *Contradecirse una misma. Museos y mediación educativa crítica.* Experiencias y reflexiones desde las educadoras de la documenta 12. Quito: Fundación Museos de la Ciudad, 2013.
- VV.AA. *No sabíamos lo que hacíamos. Lecturas para una educación.* Móstoles: Centro de Arte Dos de Mayo, 2017.